

Załącznik do rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej
z dnia 27 grudnia 1936 r. (poz. 658).

TRZECIE POROZUMIENIE DO UMOWY GOSPODARCZEJ MIĘDZY RZECZĄPOSPOLITĄ POLSKĄ A RZESZĄ NIEMIECKĄ.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej i Niemiecki Kanclerz Rzeszy, mając na względzie artykuł 21, ustęp 2, zdanie 1 umowy gospodarczej między Rzeczypospolitą Polską a Rzeszą Niemiecką, podpisanej w Warszawie dnia 4 listopada 1935 r. i pragnąc przedłużyć moc obowiązującą tej umowy gospodarczej, postanowili zawrzeć porozumienie w tej sprawie i w tym celu mianowali swoimi Pełnomocnikami:

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej:

Pana Jana SZEMBEKA, Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych,

Niemiecki Kanclerz Rzeszy:

Pana Hansa Adolfa von MOLTKE, Ambasadora Nadzwyczajnego i Pełnomocnego,

którzy, po zakomunikowaniu swych pełnomocnictw, uznanych za dobre i sporządzone w należytej formie, zgodzili się na następujące postanowienia:

Artykuł 1.

Moc obowiązująca umowy gospodarczej między Rzeczypospolitą Polską a Rzeszą Niemiecką, podpisanej w Warszawie dnia 4 listopada 1935 r., przedłuża się do dnia 28 lutego 1937 r.

Artykuł 2.

Porozumienie niniejsze będzie ratyfikowane. Wymiana dokumentów ratyfikacyjnych nastąpi możliwie najrychlej w Berlinie. Porozumienie wejdzie w życie dziesiątego dnia po dacie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych.

Na dowód czego wyżej wymienieni Pełnomocnicy podpisali niniejsze porozumienie i wycisnęli na nim swe pieczęcie.

Sporządzono w dwóch egzemplarzach, każdy w języku polskim i niemieckim.

Warszawa, dnia 21 grudnia 1936 r.

Szembek

Moltke

DRITTE VEREINBARUNG ZUM WIRTSCHAFTS-VERTRAG ZWISCHEN DER REPUBLIK POLEN UND DEM DEUTSCHEN REICH.

Der Präsident der Republik Polen und der Deutsche Reichskanzler, von dem Wunsche geleitet die Geltung des in Warschau am 4. November 1935 unterzeichneten Wirtschaftsvertrages zwischen der Republik Polen und dem Deutschen Reich zu verlängern, haben - unter Bezugnahme auf Artikel 21, Absatz 2, Satz 1 dieses Wirtschaftsvertrages - beschlossen, eine Vereinbarung hierüber abzuschließen und haben zu diesem Zwecke als ihre Bevollmächtigten ernannt:

Der Präsident der Republik Polen:

Herrn Jan SZEMBEK, Unterstaatssekretär im Ministerium für Auswärtige Angelegenheiten,

Der Deutsche Reichskanzler:

Herrn Hans Adolf von MOLTKE, Ausserordentlichen und Bevollmächtigten Botschafter,

die nach gegenseitiger Mitteilung ihrer in guter und gehöriger Form befundenen Vollmachten die nachstehenden Bestimmungen vereinbart haben:

Artikel 1.

Die Geltung des in Warschau am 4. November 1935 unterzeichneten Wirtschaftsvertrages zwischen der Republik Polen und dem Deutschen Reich wird bis zum 28 Februar 1937 verlängert.

Artikel 2.

Diese Vereinbarung soll ratifiziert werden. Der Austausch der Ratifikationsurkunden soll sobald als möglich in Berlin stattfinden. Diese Vereinbarung tritt am zehnten Tage nach dem Datum des Austausches der Ratifikationsurkunden in Kraft.

Zu Urkund dessen haben die Bevollmächtigten die Vereinbarung unterzeichnet und hierunter ihre Siegel gesetzt.

Geschehen in doppelter Urschrift, jede in polnischer und in deutscher Sprache.

Warschau, den 21. Dezember 1936.

Szembek

Moltke

659.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 17 grudnia 1936 r.

o uznaniu Zasadniczego Prawa Wewnętrzznego Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej.

Na podstawie art. 1 ust. (2) dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 25 listopada 1936 r. o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Augsbur-

skiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. Nr 88, poz. 613) zarządza się co następuje:

§ 1. Uznaje się załączone do rozporządzenia niniejszego Zasadnicze Prawo Wewnętrzne Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej, złożone przez reprezentację prawną tego Kościoła.

§ 2. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświe-

enia Publicznego w porozumieniu z interesowanymi ministrami.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 27 grudnia 1936 r.

Prezes Rady Ministrów: *Sławoj Składkowski*

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego: *W. Świętosławski*

Załącznik do rozp. Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 1936 r. (poz. 659).

Zasadnicze Prawo Wewnętrzne Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej.

Kościół Ewangelicko-Augsburski w Rzeczypospolitej Polskiej uznaje, jako jedyną zasadę i normę wiary i życia, wszystkie księgi kanoniczne Starego i Nowego Testamentu tudzież wszystkie księgi symboliczne Kościoła Ewangelicko-Luterskiego, mianowicie: Wyznania Wiary Apostolskie, Nicejskie i Atanazjańskie, Nieodmienną Konfesję Augsburską, Apologię tejsze, Artykuły Szmalkaldzkie, Mały i Duży Katechizm dra Marcina Lutera oraz formułę Konkordii, — które to księgi symboliczne zawarte są w Księdze Konkordii z 1580 r.

ZASADY OGÓLNE.

§ 1.

Do Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej należą wszystkie osoby wyznania ewangelicko-luterskiego, zamieszkałe w Polsce i posiadające przynależność do jednej z parafii tego Kościoła.

§ 2.

(1) Kościół Ewangelicko-Augsburski w Rzeczypospolitej Polskiej pod względem administracyjnym stanowi Jednotę, dzielącą się na diecezje (senioraty), z których każda obejmuje określoną ilość parafii.

(2) Jednotą Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej obejmuje następujące diecezje: 1) warszawska, 2) plocką, 3) kaliską, 4) piotrkowską, 5) lubelską, 6) łódzką, 7) wołyńską, 8) wileńską, 9) śląską i 10) wielkopolską.

(3) Zmiany granic istniejących parafii i diecezji, tworzenie nowych i znoszenie parafii i diecezji uchwała na wniosek Konsystorza Synod Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 3.

Władzami Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej są:

a) dla parafii: 1) proboszcz czyli ks. pastor, 2) rada kościelna, 3) komitet parafialny, o ile taki w parafii istnieje, 4) zebranie parafialne;

dla filiału: 1) duchowny, wyznaczony przez Konsystorz do pełnienia obowiązków pro-

boszcza, 2) rada kościelna, 3) zebranie parafialne;

b) dla diecezji: 1) ks. senior, 2) wydział senioralny, 3) zebranie senioralne;

c) dla Jednoty: 1) Biskup, 2) Konsystorz, 3) Synod.

§ 4.

(1) Władze kościelne posiadają właściwość terytorialną każda w swoim okręgu.

(2) Właściwość rzeczową władz kościelnych ustalają przepisy niniejszego Zasadniczego Prawa Wewnętrznego o zakresie ich działania.

(3) Władze kościelne przestrzegają z urzędu swej właściwości. Spory o właściwość rozstrzyga najbliższa wspólna władza przełożona.

(4) Władze kościelne załatwiają swoje sprawy samodzielnie. Postanowienie to w niczym nie narusza przepisów, przewidujących załatwianie spraw przez władze kościelne w porozumieniu między sobą.

(5) W toku postępowania władze kościelne wydają postanowienia w formie decyzji (jednoosobowo) lub uchwał (kolegialnie) oraz wyroki sądowe.

§ 5.

(1) Odwołania przeciw decyzjom i uchwałom władz kościelnych są dopuszczalne drogą instancyj aż do instancji najwyższej, jeżeli według niniejszego Zasadniczego Prawa Wewnętrznego decyzja lub uchwała instancji niższej nie jest ostateczna.

(2) Odwołanie wnosi się za pośrednictwem instancji, która wydała zaskarżoną decyzję lub uchwałę, w ciągu dni 14 od dnia doręczenia lub ogłoszenia zawiadomienia, — jeżeli niniejsze Zasadnicze Prawo Wewnętrzne nie stanowi inaczej.

(3) Kolejnymi instancjami odwoławczymi są: wydział senioralny i Konsystorz, a w wypadkach wyraźnie w prawie niniejszym przewidzianych także Synod.

(4) Sprzeciwy w sprawach wyborów powinny być zgłaszane do protokołu przez członków danego ciała wybierającego natychmiast po ogłoszeniu wyniku wyborów. Umotywowany pisemny sprzeciw należy złożyć w ciągu następnych dni 8.

§ 6.

(1) Dla powzięcia uchwał i dokonania wyborów, jeżeli niniejsze Zasadnicze Prawo Wewnętrzne nie stanowi inaczej, wymagane są: obecność większości uprawnionych do głosowania członków ciała orzekającego lub wybierającego i zwykła większość ważnie oddanych głosów.

(2) Na żądanie $\frac{1}{3}$ członków obecnych na zebraniu odbywa się głosowanie imienne.

(3) Wybory odbywają się przez głosowanie tajne, chyba że wyboru dokonano przez aklamację.

§ 7.

Kandydaci na duchownych ślubują przy ordynacji wierność Kościołowi i jego wyznaniu oraz składają przysięgę wierności Państwu, po czym w imieniu Kościoła obejmują służbę.

§ 8.

(1) Ordynowanym na duchownego Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego może być tylko mężczyzna, który:

- 1) ukończył co najmniej 25 lat,
- 2) jest członkiem Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego i wyznaje jego zasady,
- 3) ukończył akademickie studia teologiczne,
- 4) cieszy się opinią nieposzlakowaną,
- 5) powołany został na ustalone stanowisko kościelne.

(2) W drodze wyjątku Konsystorz w porozumieniu z Wydziałem Synodalnym może zwolnić kandydata od wymogu, wymienionego w ust. (1) pkt 1).

(3) Ordynowany z chwilą dokonania ordynacji wpisany zostaje na listę duchowieństwa, prowadzoną przez Konsystorz.

(4) Ordynowany pozbawiony być może godności duchownego jedynie w przypadkach, określonych prawami kościelnymi i w drodze przez nie przewidzianej.

§ 9.

(1) Wszyscy księża: wikariusze, adiunkci, diakoni, proboszczowie, seniorowie i Biskup — z tytułu ordynacji, jako duchowni, są sobie równi.

(2) Prawa i obowiązki duchownych określa szczegółowo wewnętrzne prawo kościelne, wydane przez Konsystorz w porozumieniu z Wydziałem Synodalnym.

§ 10.

(1) Na urząd proboszcza, księdza adiunkta lub księdza diakona może być wybrany z listy duchowieństwa, prowadzonej przez Konsystorz, tylko duchowny, który:

- 1) odpowiada wymogom § 8,
- 2) posiada obywatelstwo polskie,
- 3) odbył wikariat,
- 4) zdał przepisane egzaminy konsystorskie.

(2) Do kandydowania na stanowisko proboszcza, księdza adiunkta i księdza diakona może Konsystorz dopuścić nie wciągniętego na listę duchowieństwa duchownego, jeżeli odbył colloquium z Biskupem Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej.

DZIAŁ I.

A. Parafia Ewangelicko - Augsburska.

§ 11.

Parafią jest administracyjna jednostka kościelna, posiadająca z reguły własnego proboszcza z wyboru.

§ 12.

Filiałem jest administracyjna jednostka kościelna, nie posiadająca własnego proboszcza z wy-

boru, a obsługiwana przez duchownego, wyznaczonego przez Konsystorz. Duchowny taki na obszarze filiału pełni obowiązki proboszcza oraz posiada przysługujące proboszczom uprawnienia.

§ 13.

(1) Przynależność do parafii (filiału) posiada każda osoba wyznania ewangelicko-luterskiego, mająca w obrębie danej parafii (filiału) swe miejsce zamieszkania; traci ona swą przynależność z chwilą wystąpienia z Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej lub wyprowadzenia się z obrębu parafii (filiału).

(2) Warunki i sposób przyjęcia do parafii (filiału) osób, nie należących dotąd do Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej, określa szczegółowo wewnętrzne prawo kościelne, wydane przez Konsystorz w porozumieniu z Wydziałem Synodalnym.

§ 14.

(1) Mniejszości językowej zapewnia się obsługę religijną w języku macierzystym.

(2) W parafiach pod względem językowym mieszanych Konsystorz, po wysłuchaniu opinii właściwej rady kościelnej oraz wydziału senioralnego, może zezwolić mniejszości językowej na powołanie dla siebie w danej parafii oddzielnego duchownego, który podlega zatwierdzeniu na stanowisku przez Konsystorz.

§ 15.

(1) Każda parafia (filiał) zaspakaja swoje potrzeby materialne z dochodów, otrzymywanych ze swego majątku i funduszu, oraz, jeżeli są nie wystarczające, ze składek tzw. posiłkowych, które na wniosek rady kościelnej uchwała zebranie parafialne lub komitet parafialny i zatwierdza konsystorz.

(2) Instrukcje szczegółowe o postępowaniu przy układaniu spisu osób, płacących składki, oraz przy wymiarze i poborze składek wydaje Konsystorz w ramach obowiązujących przepisów prawnych.

§ 16.

(1) Dla zaspakajania potrzeb religijnych swoich parafian parafie (filiału) wnoszą i utrzymują kościoły, szkoły, zakłady dobroczynne i domy parafialne — oraz zakładają cmentarze parafialne. W większych i rozległych parafiach mogą być zakładane w poszczególnych miejscowościach stacje kaznodziej-skie dla dorywczego odprawiania nabożeństw w lokalach prywatnych oraz domy modlitwy, czyli kaplice i sale zbiorowe czyli kantoraty, w których kantor, tj. świecki pomocnik proboszcza, w jego zastępstwie chrzci dzieci, grzebie zmarłych, odprawia czytane nabożeństwa, uczy parafian śpiewów religijnych a także uczy dzieci religii i przygotowuje do konfirmacji.

(2) W większych i rozległych parafiach (filiałach) mogą być prócz cmentarza parafialnego zakładane cmentarze lokalne.

(3) Parafianie, utrzymujący stacje kaznodziej-skie, domy modlitwy, kantoraty oraz cmentarze lokalne, wybierają dla zarządzania nimi własne dozory, wszakże nabywanie praw i zaciąganie zobowiązań skutecznia rada kościelna właściwej parafii lub filiału. Skład, sposób wyboru i zakres czynności tych dozorów ustala instrukcja wydana przez wydział senioralny.

§ 17.

Czynne prawo wyborcze i prawo głosu w organizacjach parafialnych mają wszyscy członkowie parafii (filiału) bez różnicy płci, którzy ukończyli 24 lata, wiodą żywot bogobojny i chrześcijański, biorą udział w życiu kościelnym i opłacili w przepisany terminie przypadającą na nich składkę kościelną za rok ubiegły, jeżeli nie zostali od niej zwolnieni przez radę kościelną.

§ 18.

Bierne prawo wyborcze przysługuje bez różnicy płci członkom parafii (filiału) o nieskazitelnej opinii i ustalonych przekonaniach kościelnych, którzy mają czynne prawo wyborcze i ukończyli 30 lat.

§ 19.

O pozbawieniu czynnego i biernego prawa wyborczego orzeka Konsystorz.

§ 20.

(1) Zebranie parafialne każdej parafii (filiału) władne jest na wniosek rady kościelnej uchwalić regulamin parafialny, ustalający sposób prowadzenia i załatwiania wewnętrznych spraw parafialnych.

(2) Regulamin ten podlega zatwierdzeniu przez Konsystorz.

(3) W parafiach (filiałach), nie posiadających własnego regulaminu, stosuje się ogólny regulamin parafialny, którego szemat ustala Konsystorz w porozumieniu z Wydziałem Synodalnym.

B. Proboszcz czyli ksiądz pastor i jego pomocnicy.

§ 21.

(1) Proboszczów parafii oraz księży diakonów wybiera zebranie parafialne.

(2) Wybór podlega zatwierdzeniu przez Konsystorz.

§ 22.

Przy wyborach proboszczów i księży diakonów obowiązują przepisy następujące:

1) Wybory przygotowuje rada kościelna.

2) Gdy zawakuje stanowisko proboszcza w parafii, rada kościelna, przed ogłoszeniem wyborów, zbiera wiadomości o zgłaszających się kandydatach i w porozumieniu z komitetem parafialnym układa listę kandydatów, zawierającą jedno do trzech nazwisk. Tak przygotowaną listę rada przedstawia

księdzu seniorowi, który orzeka, czy zgłoszeni kandydaci odpowiadają wymogom § 10.

3) Ks. senior wyznacza termin i kolejność kazań próbnych, jako też dzień wyborów, po czym przeprowadza wybory osobiście lub przez delegowanego przez siebie duchownego.

4) Prawo uczestniczenia w wyborach mają wszyscy członkowie parafii, posiadający czynne prawo wyborcze i zapisani na liście wyborców, zgodnie z regulaminem parafialnym.

5) Listy wyborców należy wyłożyć w kancelarii parafialnej co najmniej na 4 tygodnie przed dniem wyborów, tak, aby każdy członek parafii mógł je przejrzeć. O powyższym wyłożeniu list należy ogłosić w kościołach i domach modlitwy z zastrzeżeniem, iż sprzeciwy w sprawie list wyborców winny być złożone najpóźniej na 14 dni przed dniem wyborów radzie kościelnej, która rozstrzyga ostatecznie kwestie sporne.

6) Akt wyborów odbywa się na zebraniu wyborców w kościele lub sali parafialnej po uprzedniej modlitwie.

7) Głosowanie jest tajne i odbywa się za pomocą kartek wyborczych. Każdy wyborca winien oddać swoją kartkę wyborczą osobiście. Przy jednym tylko kandydacie dopuszczalne jest głosowanie przez aklamację, jeżeli nikt nie zgłosił sprzeciwu.

8) Wybory są ważne, jeżeli wezwanie do wyborów zostało ogłoszone w należyty sposób w trzy następujące po sobie niedziele w kościele i w domach modlitwy, a nadto jeżeli w wyborach wzięła udział w parafiach, mających 1.000 lub mniej wyborców, piąta ich część, w parafiach od 1000 do 3000 wyborców — dziesiąta część, a jeżeli ta dziesiąta część wynosi mniej niż 200, to co najmniej 200, w parafiach wreszcie ponad 3000 wyborców — piętnasta część, a jeżeli ta piętnasta część wynosi mniej niż 300, to co najmniej 300. Gdyby wymagana ilość nie uczestniczyła w wyborach, należy w sposób wskazany wyżej, ponownie rozisać wybory, które będą ważne bez względu na liczbę biorących udział.

9) Za wybranego uznaje się tego, kto otrzymał większość ważnie oddanych głosów. Przy równości głosów rozstrzyga Konsystorz.

10) Sprzeciw w sprawie wyniku wyborów powinien być zgłoszony do protokołu natychmiast po ogłoszeniu wyniku. Umotywowany pisemny sprzeciw należy wnieść lub wysłać do Konsystorza w ciągu następujących dni 8.

11) Z przebiegu wyborów ks. senior sporządza protokół i przedstawia go niezwłocznie Konsystorzowi, który po zbadaniu legalności aktu wyborczego zatwierdza jego wynik.

12) Konsystorz zatwierdza też wokację, ustalającą wzajemne prawa i obowiązki parafii i wybranego proboszcza. Wokacja winna być podpisana przez Radę kościelną i obranego.

§ 23.

Wybrany proboszcz musi przyjąć wybór i co najmniej przez trzy lata sprawować urząd swój w parafii. Gdyby bez uzasadnionych powodów wyboru nie przyjął lub parafię opuścił przed upływem trzech

lat, powinien jej wynagrodzić połączone z wyborami koszty w wysokości ustalonej przez wydział senioralny. O zasadności powodów oraz o wysokości odszkodowania decyduje wydział senioralny ostatecznie.

§ 24.

Instalacji czyli uroczystego wprowadzenia na urząd nowowybranego proboszcza dokonywa ks. senior w możliwie krótkim czasie po zatwierdzeniu wyboru.

§ 25.

- (1) Do proboszcza z mocy jego ordynacji należy głoszenie Słowa Bożego i udzielanie Sakramentów Świętych oraz duchowne kierownictwo parafią.
- (2) Stanowisko proboszcza jest dożywotnie.
- (3) Proboszcz może być ze swego stanowiska przeniesiony lub usunięty jedynie w przypadkach prawem przewidzianych.

§ 26.

(1) W wielkich parafiach na wniosek rady kościelnej, powzięty za uprzednią zgodą Konsystorza, może zebranie parafialne ustanowić dwóch proboszczów, którzy pełnią swe czynności kolejno i noszą tytuły: pierwszy proboszcz i drugi proboszcz.

(2) Kolejność pełnienia czynności oraz podział ich między obu proboszczami ustalają szczegółowo w każdej parafii wokacje przez Konsystorz zatwierdzone.

§ 27.

(1) Przydany przez Konsystorz do pomocy proboszczowi duchowny nosi tytuł księdza wikariusza.

(2) Przydział księży wikariuszów w pierwszym roku po ich ordynacji ma na celu praktyczne ich przygotowanie do pełnienia czynności duszpasterskich oraz zastępstwo proboszcza przy spełnianiu posług religijnych. Przed zdaniem egzaminu „pro ministerio” ksiądz wikariusz nie może sprawować zastępstwa proboszcza w sprawach zarządu parafią i prowadzenia akt stanu cywilnego (metrykalnych).

(3) Przydany do pomocy proboszczowi stały duchowny, wybrany przez radę kościelną łącznie z komitetem parafialnym, nosi tytuł księdza adiunkta.

(4) Duchowny, stały współpracownik proboszcza, któremu powierzona jest samodzielna praca charytatywna, wybrany przez zebranie parafialne, nosi tytuł księdza diakona.

§ 28.

(1) W czasie wakansu stanowiska proboszcza obowiązki jego sprawuje administrator, wyznaczony przez Konsystorz spośród duchowieństwa.

(2) Administratorowi przysługują wszystkie uprawnienia, przewidziane dla proboszcza.

§ 29.

Do pomocy proboszczowi w sprawowaniu obowiązków jego urzędu w niektórych działach mogą

być przez rady kościelne powołane zawodowo wykształcone osoby świeckie pod nazwą diakonów i diakonis.

C. Rada kościelna. Zebranie parafialne. Komitet parafialny.

§ 30.

(1) Zarząd parafii (filiatu) sprawuje rada kościelna, zatwierdzona przez wydział senioralny. W skład rady kościelnej wchodzi:

1) proboszcz oraz inni duchowni parafii (księży wikariusze biorą udział w posiedzeniach z głosem doradczym);

2) 6 do 20 świeckich przedstawicieli (ek) parafii, wybranych z zastosowaniem zasady proporcjonalności; liczbę przedstawicieli dla każdej parafii ustala regulamin parafialny;

3) przedstawiciel (ka) osób, wykładających religię w szkołach, wybrany przez komitet parafialny, a tam, gdzie komitetu parafialnego nie ma, wybrany przez zebranie parafialne.

(2) W razie wakansu na stanowisku proboszcza, członkiem rady kościelnej jest administrator parafii.

(3) Płatni funkcjonariusze parafialni i służba kościelna nie mogą być członkami rady kościelnej.

(4) Rada wybiera spośród siebie wiceprezesa i sekretarza oraz prezesa, jeżeli nim według regulaminu parafialnego jest osoba świecka.

§ 31.

(1) Prezesem rady kościelnej jest proboszcz, w parafiach zaś posiadających dwóch proboszczów — pierwszy proboszcz. Gdy prezesem rady kościelnej jest proboszcz, wiceprezesem jest osoba świecka i odwrotnie. Osoba świecka, będąca wiceprezesem, nosi nazwę kuratora.

(2) Prezes zwołuje posiedzenie rady kościelnej co najmniej raz na kwartał, kieruje rozprawami, zastępuje radę na zewnątrz i wykonywa powzięte uchwały.

(3) Prezes obowiązany jest do zwołania rady kościelnej w ciągu 14 dni, gdy jedna trzecia członków tego zażąda.

§ 32.

(1) Uchwały rady kościelnej zapadają większością głosów przy obecności więcej niż połowy członków. W razie równego podziału głosów przeważa głos przewodniczącego.

(2) Z każdego posiedzenia rady kościelnej spisuje się protokół, który po odczytaniu i przyjęciu przez radę winien być podpisany przez przewodniczącego i sekretarza lub jednego z członków w jego zastępstwie.

(3) Z chwilą podpisania protokołu uchwały w nim zawarte stają się prawomocne.

(4) Wyciągi z protokołu rady kościelnej, podpisane przez prezesa i sekretarza lub jednego z członków i opatrzone pieczęcią parafialną, mają moc dowodową. Działania prawne w imieniu parafii (filiatu) dokonywane są na podstawie opatrzonego pieczęcią

parafialną upoważnienia, podpisanego przez przewodniczącego i dwóch członków rady kościelnej.

§ 33.

Rada kościelna według sił i możliwości przyczynia się do urzeczywistnienia celów, które przyświecają parafii ewangelickiej; w szczególności zaś rada kościelna ma następujące obowiązki i prawa:

- 1) przygotowanie wyborów proboszcza;
- 2) uchwalanie wniosków o przydanie proboszczowi księży: wikariusza, adiunkta lub diakona;
- 3) czuwanie nad zachowaniem czystości nauki Kościoła, moralności i karności chrześcijańskiej oraz krzewienie życia religijnego w parafii;
- 4) zabieganie o godne święcenie niedziel i świąt, troska o zewnętrzny porządek nabożeństw i o regularne uczęszczanie parafian na nabożeństwa do kościoła i współdziałanie w ulepszaniu miejscowych urzędzeń kościelnych;
- 5) zarząd majątkiem parafialnym, układanie projektów budżetów oraz składanie rachunków rocznych zebraniu parafialnemu;
- 6) troska o zakładanie i utrzymywanie swoich szkół i dozór nad nimi, szczególnie w sprawie chrześcijańskiego wychowania młodzieży, w ramach obowiązujących przepisów prawnych;
- 7) piecza nad ubogimi i chorymi, nad wdowami i sierotami, popieranie wszelkich spraw dobroczynności chrześcijańskiej w parafii, w szczególności przez zakładanie kas ubogich, powoływanie diakonów i diakonis oraz zapraszanie członków parafii do dobrowolnej współpracy w tym względzie;
- 8) prowadzenie księgi parafialnej, obejmującej imienny spis parafian według wzoru, ustalonego przez Konsystorz, oraz sporządzanie i prowadzenie listy wyborców;
- 9) powoływanie i zwalnianie, w charakterze prawnego przedstawiciela parafii jako pracodawcy, funkcjonariuszów parafialnych za zgodą wydziału senioralnego oraz wyznaczanie im uposażenia;
- 10) powoływanie i zwalnianie, w charakterze prawnego przedstawiciela parafii jako pracodawcy, służby kościelnej oraz wyznaczanie jej uposażenia.

§ 34.

Kadencja członków rady kościelnej trwa trzy lata. Wybór ponowny jest dozwolony. Jeżeli w ciągu tego okresu w radzie kościelnej zawakuje miejsce, zajmuje je osoba, która przy ostatnich wyborach otrzymała z kolei największą liczbę głosów; sprawuje ona swój urząd aż do upływu kadencji członka, którego miejsce zajęła.

§ 35.

Wybrani i zatwierdzeni członkowie rady kościelnej winni w najbliższą niedzielę po zatwierdzeniu podczas nabożeństwa złożyć na ręce proboszcza przewidziane przepisami kościelnymi ślubowanie, i w ten sposób zostają wprowadzeni na urząd.

§ 36.

(1) W razie naruszenia przez radę kościelną przepisów prawnych kościelnych lub państwowych

bądź w razie innej działalności szkodliwej dla Kościoła, Konsystorz może uchylić jej uchwałę i udzielić radzie kościelnej stosownego upomnienia.

(2) Jeżeli upomnienie skutku nie odniosło, Konsystorz może, po zasięgnięciu opinii wydziału senioralnego i w porozumieniu z Wydziałem Synodalnym, zawiesić radę kościelną w jej czynnościach lub ją rozwiązać, zarządzając w tym drugim przypadku jednocześnie nowe wybory.

(3) W obu tych przypadkach Konsystorz mianuje tymczasową radę kościelną, na którą przechodzą uprawnienia rady kościelnej, wymienione w niniejszym Zasadniczym Prawie Wewnętrznym.

§ 37.

Szczegółowe przepisy, dotyczące rady kościelnej, wyda Synod pod nazwą „Regulamin Rad Kościelnych”.

§ 38.

(1) Ogół członków w parafii (filiale), posiadających czynne prawo wyborcze, tworzy zebranie parafialne. Zebranie parafialne zwołuje i przewodniczy mu prezes rady kościelnej.

(2) O terminie zwołania zebrania parafialnego prezes rady kościelnej zawiadamia równocześnie właściwą władzę administracji ogólnej.

(3) Zebraniu parafialnemu w czasie dokonywania wyborów rady kościelnej przewodniczy ks. senior lub wyznaczona przez niego osoba.

§ 39.

Do kompetencji zebrania parafialnego należy:

(1) Wybór proboszcza oraz księdza diakona, wybór rady kościelnej, delegatów do zebrań senioralnych i Synodu oraz komitetu parafialnego, jeżeli taki w parafii istnieje.

(2) Uchwalanie wniosków rady kościelnej w sprawach następujących:

- a) ustanowienia regulaminu parafialnego;
- b) zaciągania pożyczek na rzecz parafii, jeżeli nie służą do zaspokojenia chwilowych tylko potrzeb i nie mogą być spłacone z bieżących wpływów roku sprawozdawczego;
- c) nabywania i sprzedaży oraz obciążania własności parafialnych, oddawania ich w dzierżawę i najem na okres dłuższy niż trzy lata;
- d) wznoszenia nowych budowli parafialnych i większych napraw, zakładania nowych lub rozszerzania istniejących cmentarzy;
- e) uchwalania budżetu parafii;
- f) wymiaru składek kościelnych i uchwalania wydatków, nie objętych budżetem;
- g) zatwierdzania rachunków rocznych;
- h) ustanawiania w parafii urzędów kościelnych w przypadkach przewidzianych w niniejszym Zasadniczym Prawie Wewnętrznym, zakładania i zwijania szkół oraz instytucji dobroczynnych.

§ 40.

(1) Nabycie, zbycie i zamiana nieruchomości majątku parafialnego, wznoszenie nowych budowli

i zaciąganie pożyczek, przekraczających połowę zwyczajnych dochodów rocznych danej parafii, wymagają zatwierdzenia przez Konsystorz.

(2) Zatwierdzenia przez Konsystorz wymaga również sprzedaż i zamiana majątku ruchomego, jeżeli przedstawia on wartość artystyczną, historyczną lub naukową.

§ 41.

Szczegółowe przepisy, dotyczące zebrania parafialnego, wydaje Synod.

§ 42.

(1) W parafiach, liczących ponad 1000 dusz, może być obok rady kościelnej w drodze uchwały zebrania parafialnego, powziętej na wniosek rady kościelnej, ustanowiony komitet parafialny. Komitet ten jest wybierany przez zebranie parafialne w stosunku pięciokrotnym do liczby członków rady.

(2) Przy wyborach należy przestrzegać, ażeby w miarę możliwości wszystkie liczniejsze skupienia parafian miały w komitecie swych przedstawicieli, przy czym zebranie parafialne może ponadto powołać w skład komitetu osoby, biorące czynny udział w życiu kościelnym, a zwłaszcza: nauczycieli religii, diakonów, przesyłów stowarzyszeń o celach religijnych, funkcjonariuszów parafialnych itp.

§ 43.

Na komitet parafialny przechodzą atrybucje zebrania parafialnego, wyszczególnione w § 39 pkt 2), jeżeli regulamin parafialny niektórych z nich nie zastrzega wyraźnie dla zebrania parafialnego.

§ 44.

(1) W skład komitetu parafialnego wchodzi ponadto z urzędu członkowie rady kościelnej. Przewodniczącym komitetu parafialnego jest przewodniczący rady kościelnej.

(2) Porządek dzienny obrad komitetu parafialnego układa rada kościelna.

(3) Przewodniczący zwołuje posiedzenia komitetu parafialnego w miarę potrzeby, a co najmniej raz na rok; poza tym zobowiązany jest zwołać je w ciągu dni 14 na żądanie trzeciej części członków komitetu.

(4) Dla powzięcia uchwał potrzebna jest obecność więcej niż połowy odrębnie liczonych członków zarówno rady kościelnej, jak i innych członków komitetu parafialnego; w przeciwnym razie zebranie, zwołane po raz drugi, jest prawomocne bez względu na liczbę obecnych.

(5) Obrady komitetu parafialnego są jawne. Na żądanie rady kościelnej, umotywowane względami na bezpieczeństwo lub porządek publiczny, przewodniczący może zarządzić tajność obrad.

(6) Do obrad i posiedzeń komitetu parafialnego stosuje się poza tym odpowiednio przepisy § 32.

§ 45.

Komitet parafialny wybiera Zebranie parafialne pod przewodnictwem ks. seniora lub delegowanego przezeń zastępcy; wybór wymaga zatwierdzenia przez wydział senioralny.

§ 46.

Przepisy § 34 stosuje się odpowiednio do komitetu parafialnego.

§ 47.

(1) Przy wyborach rady kościelnej oraz komitetu parafialnego stosuje się odpowiednio przepisy § 22 z wyjątkiem pkt 2), 3), 11), 12). Wyboru dokonywa się zwykłą większością głosów.

(2) Sposób przeprowadzenia wyborów oraz rozdział mandatów określa szczegółowo regulamin parafialny.

DZIAŁ II.

DIECEZJA EWANGELICKO-AUGSBURSKA.

§ 48.

Okrąg, składający się z określonej liczby parafii (albo parafii i filiałów) i posiadający własnego księdza seniora, nazywa się diecezją.

§ 49.

(1) Spośród proboszczów diecezji, którzy nie ukończyli lat 60, zebranie senioralne pod przewodnictwem Biskupa lub delegowanego przezeń zastępcy wybiera ks. seniora. Ks. senior pełni swój urząd póki pozostaje proboszczem w obrębie danej diecezji.

(2) W drodze wyjątku, za zgodą Konsystorza w porozumieniu z Wydziałem Synodalnym, może być wybrany ks. seniorem również duchowny starszy wiekiem.

(3) Zebranie senioralne wybiera również ks. konseniora spośród wszystkich duchownych diecezji, jako stałego zastępcę seniora na przeciąg lat sześciu.

(4) Księży seniora i konseniora zatwierdza w urzędzie Konsystorz.

§ 50.

Uroczystego wprowadzenia nowowybranego ks. seniora na urząd dokonywa Biskup.

§ 51.

(1) Ks. senior jest duchownym zwierzchnikiem diecezji. Czuwa on w swojej diecezji nad stosunkami kościelnymi, nad wykonaniem prac i przepisów kościelnych oraz zarządzeń Konsystorza; sprawuje dozór bezpośredni nad duchownymi swojej diecezji z prawem żądania wyjaśnień, udzielania im napomnień i w nagłych przypadkach zawieszania ich w czynnościach; ma obowiązek rewidowania ksiąg i dokumentów; ma prawo uczestniczenia w posiedze-

niach rad kościelnych w swej diecezji oraz odbywania w niej z polecenia Biskupa wizytacji.

(2) Prawa i obowiązki księdza seniora i sposób jego urzędowania określa szczegółowo wewnętrzne prawo kościelne, wydane przez Synod.

§ 52.

Wydział senioralny składa się z ks. seniora jako przewodniczącego, z ks. konseniora jako zastępcy oraz dwóch członków świeckich: kuratora senioralnego i wicekuratora, wybieranych przez zebranie senioralne spośród siebie na przeciąg sześciu lat.

§ 53.

Do kompetencji wydziału senioralnego należy:

- 1) załatwianie bieżących spraw administracyjnych diecezji, niezastrzeżonych wyraźnie kompetencji zebrania senioralnego,
- 2) zarządzanie majątkiem diecezji,
- 3) wykonywanie uchwał zebrania senioralnego.

§ 54.

(1) W skład zebrania senioralnego wchodzi:

- 1) członkowie wydziału senioralnego;
- 2) wszyscy proboszczowie i inni duchowni diecezjalni oraz nauczyciele religii, wykładający w obrębie diecezji, posiadający wyższe wykształcenie teologiczne;
- 3) wybrani przez parafie na lat 6 delegaci świeccy bez różnicy płci, których liczba zależy od ilości uprawnionych do głosowania członków każdej parafii, mianowicie: na tysiąc lub mniej uprawnionych do głosowania — po dwóch, a na większą liczbę — po jednym delegacie na każdy dalszy pełny lub rozpoczęty tysiąc uprawnionych do głosowania;
- 4) w diecezjach, w których znajduje się szkoła średnia, seminarium nauczycielskie, lub siedmioklasowa szkoła powszechna, utrzymywane przez Kościół Ewangelicko-Augsburski — po jednym delegacie od każdego z tych zakładów naukowych, wyznaczonym przez kierownictwo zakładu;
- 5) ponadto, na wniosek wydziału senioralnego zebranie senioralne na pierwszym swym posiedzeniu powołuje do swego grona na okres lat 6 w ustalonej przez wydział senioralny liczbie przedstawicieli nauczycieli religii ewangelickiej, stowarzyszeń kościelnych, kościelnych zakładów dobroczynnych, organizacji, mających na celu wykonywanie kultu religijnego itp., posiadających swe siedziby w obrębie diecezji.

(2) W zebraniu senioralnym diecezji warszawskiej mają prawo brać udział należący do Kościoła Ewangelicko - Augsburskiego profesorowie i docenci Wydziału Teologii Ewangelickiej Uniwersytetu Józefa Piłsudskiego w Warszawie. Korzystają oni z prawa głosu na równi z innymi członkami.

§ 55.

(1) Zebranie senioralne zwołuje ks. senior przynajmniej raz na rok. Poza tym zwołuje je na żądanie co najmniej 1/3 liczby członków zebrania senioralnego

go w ciągu miesiąca, licząc od dnia złożenia żądania.

(2) Zebraniu senioralnemu przewodniczy ks. senior lub w jego zastępstwie ks. konsenior.

(3) Do kompetencji zebrania senioralnego należą:

- 1) sprawy, przekazane mu przez Konsystorz lub Synod;
- 2) ogólny nadzór nad sprawami majątkowymi parafii, nad prowadzeniem ich szkół, nad ich działalnością dobroczynną oraz nad stosunkami kościelnymi i życiem moralnym w diecezji;
- 3) troska o finansowe potrzeby władz senioralnych;
- 4) nadzór nad zarządem i kierownictwem wspólnych dla całej diecezji zakładów i urządzeń;
- 5) przedstawianie Konsystorzowi lub Synodowi wniosków, dotyczących miejscowych spraw diecezji lub ogólnych spraw kościelnych.

§ 56.

(1) Ks. senior przedstawia protokoły zebrań senioralnych Konsystorzowi. Uchwały, w nich zawarte, stają się prawomocne, po zatwierdzeniu ich przez Konsystorz.

(2) Skład zebrania senioralnego oraz sposób jego powoływania i obrad określa szczegółowo regulamin zebrania senioralnego, wydany przez Synod.

DZIAŁ III.

JEDNOTA EWANGELICKO - AUGSBURSKA W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

§ 57.

Uosobieniem Kościoła Ewangelicko - Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej i wyrazicielem wszystkich praw przysługujących temu Kościołowi jest Synod Ewangelicko - Augsburski, powołany do uchwalania wewnętrznych praw Kościelnych, jak również do rozstrzygania we wszystkich sprawach ogólnych Kościoła.

A. Biskup Kościoła Ewangelicko - Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 58.

(1) Stanowisko Biskupa jest dożywotnie; stają siedzibą jego jest m. st. Warszawa.

(2) Biskup sprawuje kierownictwo duchowne Kościoła, jest duchownym zwierzchnikiem wszystkich księży, wykonywa nad nimi nadzór i jako zwierzchni pasterz kieruje ich działalnością osobiście lub przez swego delegata; dopełnia co najmniej raz na sześć lat wizytacji każdej parafii; odbywa kolokwia, ordynuje duchownych, dokonywa poświęcenia kościołów, wprowadza księży seniorów na urząd; może uczestniczyć w posiedzeniach wszystkich koleżeńskich organów kościelnych w charakterze honorowego przewodniczącego.

(3) Biskup zwołuje w miarę potrzeby okresowe konferencje ogółu duchownych celem omawiania spraw duszpasterskich, zagadnień teologicznych i naukowych oraz spraw zawodowych, a także upoważnia księży seniorów do zwoływania w tymże celu konferencji duchownych w poszczególnych diecezjach.

(4) Biskup reprezentuje Kościół Ewangelicko-Augsburski w Rzeczypospolitej Polskiej wobec Państwa oraz wobec innych kościołów i związków religijnych.

(5) Biskup z tytułu swego dostojenstwa piastuje dożywotnio urząd Prezesa Synodu i jest dożywotnim Prezesem Konsystorza.

§ 59.

Biskup, jako dożywotni Prezes Synodu:

1) wyznacza daty zwołania Synodów, otwiera, zamyka i odracza ich sesje oraz przewodniczy na ich posiedzeniach,

2) przedstawia co najmniej raz na trzy lata Synodowi szczegółowe sprawozdanie o stanie Kościoła.

§ 60.

Biskup, jako dożywotni Prezes Konsystorza:

1) zwołuje posiedzenia Konsystorza, otwiera, zamyka i odracza jego obrady, przewodniczy na nich;

2) czuwa nad wykonaniem zarządzeń Konsystorza i nad prawidłowym biegiem wszelkich spraw kościelnych;

3) wykonywa zwierzchnią kontrolę nad działalnością władz parafialnych i diecezjalnych oraz nad instytucjami Kościoła;

4) przewodniczy komisji egzaminacyjnej przy Konsystorzu;

5) udziela upoważnień do nauczania religii;

6) sprawuje osobiście lub przez wyznaczonych przez siebie delegatów wizytatorów nadzór nad nauką religii w szkołach publicznych i prywatnych;

7) składa corocznie Konsystorzowi wyczerpujący wyciąg z otrzymanych w ciągu ubiegłego roku sprawozdań proboszczów o stanie ich parafii;

8) ustala daty i terminy zgromadzeń wyborczych do Synodu;

9) wydaje Dziennik Urzędowy Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej i zarządza w nim ogłoszenie wewnętrznych praw i przepisów kościelnych tudzież zarządzeń naczelnych władz kościelnych.

§ 61.

Biskup nie może piastować żadnego innego urzędu poza urzędami, które przewiduje dla niego niniejsze Zasadnicze Prawo Wewnętrzne.

§ 62.

Wyboru Biskupa dokonywa Kolegium Wyborcze, składające się z Wiceprezesa i radców Konsystorza, seniorów, członków Wydziału Synodalnego

oraz czterech delegatów świeckich, wybranych przez Synod ze swego grona z zastosowaniem zasady proporcjonalności.

§ 63.

W razie zawakowania stanowiska Biskupa lub w razie niemożności bezpośredniego spełniania przezeń jego obowiązków, zastępuje go we wszystkich jego uprawnieniach, jako Prezesa Konsystorza, Wiceprezes Konsystorza, a w braku tegoż lub niemożności spełniania przezeń funkcji — jeden z radców duchownych Konsystorza.

§ 64.

(1) Dla dokonania wyboru, najdalej w ciągu trzech miesięcy po zawakowaniu stanowiska Biskupa, Wiceprezes Konsystorza lub w jego zastępstwie jeden z radców duchownych Konsystorza zwołuje do m. st. Warszawy Kolegium Wyborcze, przewodniczy na tym Kolegium, otwiera je i zamyka. Po dokonaniu przez Kolegium wyboru Biskupa, Wiceprezes lub jego zastępca dopełnia uroczystego wprowadzenia Biskupa na urząd przy błogosławieństwie księży seniorów.

(2) W razie niedojścia do wyboru Biskupa, wszystkie jego funkcje sprawuje w charakterze zastępcy Biskupa jeden z radców duchownych Konsystorza.

(3) Podczas wakowania stanowiska Biskupa Synod nie może być zwoływany.

B. Konsystorz Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 65.

(1) Konsystorz jest zwierzchnią władzą administracyjną w Kościele i organem wykonawczym Synodu.

(2) Konsystorz sprawuje zarząd Kościoła w imieniu Synodu.

(3) Siedzibą Konsystorza jest m. st. Warszawa.

(4) Przy Konsystorzu działa Kancelaria Konsystorza, której naczelnika i funkcjonariuszów mianuje i odwołuje Konsystorz.

§ 66.

(1) Konsystorz składa się z 8 członków.

(2) Dożywotnim Prezesem Konsystorza jest Biskup.

(3) Wiceprezesem Konsystorza jest osoba świecka, która, o ile możliwości, winna mieć kwalifikacje sędziego lub urzędnika, posiadającego warunki do objęcia stanowiska służbowego I kategorii w państwowej służbie cywilnej. Okres urzędowania Wiceprezesa Konsystorza trwa lat 6.

(4) Do kompetencji Wiceprezesa Konsystorza należy w szczególności:

- 1) reprezentacja Konsystorza na zewnątrz, wspólnie z jego Prezesem,
  - 2) czuwanie wraz z Prezesem nad prawidłowym biegiem prac Konsystorza i w razie nieobecności Biskupa przewodniczenie na zebraniach Konsystorza,
  - 3) redagowanie Dziennika Urzędowego Kościoła Ewangelicko - Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej.
- (5) Wiceprezesa Konsystorza wybiera Kolegium Wyborcze, złożone z Biskupa jako przewodniczącego, radców Konsystorza, seniorów, członków Wydziału Synodalnego oraz czterech delegatów świeckich, wybranych przez Synod ze swego grona z zastosowaniem zasady proporcjonalności.
- (6) Radcami Konsystorza są wybierani przez Synod na lat sześć trzej duchowni i trzy osoby świeckie. Oprócz tego Synod wybiera dwóch zastępców (jednego duchownego i jedną osobę świecką), którzy w razie potrzeby zastępczo pełnią obowiązki radców Konsystorza.
- Radcowie Konsystorza oraz ich zastępcy wybierani są na podstawie zgłoszonych list wyborczych, z zastosowaniem zasady proporcjonalności, przy czym 15 członków Synodu ma prawo przedstawić własną listę Prezesowi Synodu. W razie zawakowania stanowiska radcy Konsystorza, Synod na najbliższej sesji dokonywa wyboru na lat sześć.
- (7) Zastępcą Wiceprezesa Konsystorza jest jeden z radców świeckich Konsystorza.
- (8) Do czasu wyboru nowego radcy Konsystorza wchodzi odpowiedni zastępca.

§ 67.

- (1) Decyzje Konsystorza są prawomocne, gdy zapadną w składzie co najmniej pięciu członków pod przewodnictwem Biskupa lub Wiceprezesa. Rozstrzyga większość głosów obecnych. Przy równym podziale głosów przeważa głos przewodniczącego.
- (2) Sprawy uznane przez Konsystorz za sprawy szczególnej wagi decyduje Konsystorz wspólnie z Wydziałem Synodalnym, którego członkowie głosują wtedy na równi z członkami Konsystorza.

§ 68.

Konsystorz zatwierdza parafialne i diecezjalne budżety i repartycje składek i — jeżeli parafia (filia) otrzymuje zapomogi — zatwierdza ich rachunki roczne.

§ 69.

Konsystorz jest władzą służbową duchownych Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz funkcjonariuszów i służby Kościoła.

§ 70.

Przy Konsystorzu urzęduje komisja egzaminacyjna, której zadaniem jest stwierdzenie przygotowa-

nia naukowego i praktycznego kandydatów do stanu duchownego. Przepisy dotyczące przygotowania kandydatów do stanu duchownego i ich egzaminów uchwała Synod na wniosek Konsystorza.

§ 71.

Konsystorz po wysłuchaniu stron:

- 1) rozstrzyga nieporozumienia powstałe w łonie Kościoła na tle niniejszego Zasadniczego Prawa Wewnętrznego oraz skargi, dotyczące zgodności z niniejszym Zasadniczym Prawem Wewnętrznym wydanych przez parafialne i diecezjalne władze kościelne zarządzeń, jako też sprzeczny w sprawach wyborów;
- 2) sędzi łącznie z Wydziałem Synodalnym, jako sąd dyscyplinarny, duchownych, członków rad kościelnych i funkcjonariuszów Kościoła;
- 3) sędzi w pierwszej i ostatniej instancji sprawy o nieważność lub rozwiązanie małżeństwa przy zachowaniu przepisów prawa państwowego. Postępowanie w sprawach małżeńskich określa szczegółowo wewnętrzne prawo kościelne, wydane przez Synod. Do czasu wydania tego prawa obowiązują przepisy dotychczasowe.

§ 72.

W przypadkach nie cierpiących zwłoki, Konsystorz łącznie z Wydziałem Synodalnym upoważniony jest do działania w zastępstwie Synodu, wyjąwszy sprawy wyborów i rozstrzygania odwołań, lecz obowiązany jest przedstawić swe zarządzenia do zatwierdzenia Synodowi na najbliższej jego sesji albo na sesji specjalnej, zwołanej w danej sprawie najdalej w ciągu dni 30 na żądanie 1/3 części członków Synodu.

§ 73.

Konsystorz przygotowuje i przeprowadza wybory do Synodu oraz uchwała regulamin Kolegium Wyborczego, przewidzianego w §§ 62 i 66 ust. (5).

C. Synod Kościoła Ewangelicko - Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 74.

(1) W skład Synodu wchodzi:

- 1) Biskup;
- 2) Wiceprezes Konsystorza;
- 3) Delegat Wydziału Teologii Ewangelickiej Uniwersytetu Józefa Piłsudskiego w Warszawie;
- 4) Delegat duchowny od ogółu duszpasterzy wojskowych;
- 5) 15 delegatów duchownych od ogółu proboszczów;
- 6) 30 delegatów świeckich bez różnicy płci od 10 diecezji w stosunku do liczby człon-

ków każdego zebrania senioralnego, którzy doń wchodzi z urzędu lub z wyboru przez parafie.

(2) Biskupowi przysługuje prawo mianowania pięciu dodatkowych członków Synodu.

§ 75.

Delegata Wydziału Teologii Ewangelickiej Uniwersytetu Józefa Piłsudskiego w Warszawie wybiera rada wydziałowa spośród swoich członków wyznania ewangelicko-augsburskiego.

§ 76.

(1) Delegatów duchownych wybiera ogół proboszczów w tajnym głosowaniu z zastosowaniem zasady proporcjonalności na zwołanym w tym celu do m. st. Warszawy zjeździe wyborczym.

(2) Zjazd ten zwołuje i przewodniczy mu Biskup.

§ 77.

(1) Delegatów świeckich od diecezji wybierają parafie w głosowaniu tajnym spośród członków zebrania senioralnego bez różnicy płci. Wyborów dokonywa się z listy, ułożonej dla każdej diecezji przez zebranie senioralne spośród członków tego zebrania. Ilość kandydatów na tej liście winna być dwa razy większa niż ilość delegatów do Synodu z danej diecezji.

(2) Jeżeli zebranie senioralne przy układaniu listy nie osiągnie porozumienia na wystawienie jednej listy, mogą na wniosek, podpisany przez 1/3 członków zebrania senioralnego, być ułożone dwie lub więcej list; wówczas może każda lista obejmować tylko tylu kandydatów, ilu jest przewidzianych delegatów od danej diecezji, a wybory odbywają się wtedy z zastosowaniem zasady proporcjonalności.

(3) Każda diecezja stanowi odrębny okrąg wyborczy.

§ 78.

Szczegółowe przepisy, dotyczące dokonywania wyborów delegatów do Synodu, wydaje Konsystorz.

§ 79.

(1) Synod zbiera się w m. st. Warszawie co najmniej raz na trzy lata w terminach, ustalonych przez Prezesa Synodu, na sesję trwającą nie dłużej niż tydzień. W pierwszych dwóch latach po wejściu w życie niniejszego Zasadniczego Prawa Wewnętrznego Synod winien być zwoływany corocznie.

(2) Członkom zamiejscowym właściwe wydziały senioralne zwracają koszty podróży i utrzymania.

§ 80.

(1) Członkowie Synodu wybierani są na okres pięcioletni, przy czym będąc przedstawicielami całe-

go Kościoła, nie są związani zleceniami lub nakazami swych wyborców, lecz mają obowiązek głosować jedynie podług swego sumienia i swego osobistego przekonania.

(2) Członkowie Synodu po upływie kadencji, na którą zostali wybrani, mogą być wybierani ponownie.

§ 81.

(1) Przed rozpoczęciem swych obrad Synod wybiera spośród swych członków na cały czas trwania sesji:

1) jednego duchownego i jednego świeckiego jako zastępców przewodniczącego,

2) dwóch sekretarzy.

(2) Podczas składania przez Biskupa sprawozdania i trwania nad nim dyskusji przewodniczy jeden z zastępców.

§ 82.

Członkowie Synodu winni złożyć na początku obrad synodalnych ślubowanie tej treści:

„Zgodnie z sumieniem moim będę miał na względzie jedynie dobro Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej i przestrzegał zasad wyznania ewangelicko-luterskiego”.

§ 83.

Obrady synodalne są jawne, prawo wstępu mają jednak tylko osoby, należące do Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego. Regulamin Synodu określa wypadki tajności obrad.

§ 84.

(1) Uchwały Synodu zapadają większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków Synodu.

(2) Przy równym podziale głosów wniosek uważa się za odrzucony.

§ 85.

Do kompetencji Synodu należy:

1) sprawdzanie mandatów członków Synodu;

2) wybór:

a) zastępców przewodniczącego Synodu i sekretarzy,

b) członków Wydziału Synodalnego i ich zastępców,

c) radców Konsystorza i ich zastępców,

d) czterech delegatów do Kolegium Wyborczego, przewidzianego w §§ 62 i 66 ust. (5) na cały okres kadencji Synodu;

3) podejmowanie uchwał w zakresie ogólnych spraw kościelnych oraz uchwalanie praw i przepisów kościelnych;

4) piecza nad zachowaniem czystości nauki i podniesieniem życia moralno-religijnego;

5) stanie na straży praw i interesów Kościoła i podtrzymywanie zgody z innymi wyznaniem;

6) troska o zaspakajanie potrzeb kościelnych, uchwalanie składek na rzecz Jednoty oraz zasad zarządzania jej majątkiem i funduszami;

7) podejmowanie uchwał w sprawie podręczników nauki religii, śpiewników i agend;

8) wydawanie przepisów, dotyczących przygotowania kandydatów do stanu duchownego i ich egzaminu;

9) rozstrzyganie odwołań od orzeczeń dyscyplinarnych, zwalniających duchownego ze stanowiska lub pozbawiających go stanu duchownego;

10) uchwalanie regulaminu obrad Synodu;

11) decydowanie we wszystkich sprawach, przedstawionych mu przez Konsystorz.

§ 86.

Sprawy norm wiary nie mogą być przedmiotem prawodawstwa kościelnego.

§ 87.

(1) Synod wybiera ze swego grona z zastosowaniem zasady proporcjonalności Wydział Synodalny, który jest stałą delegacją Synodu.

(2) Kadencja Wydziału Synodalnego trwa do chwili wyboru nowego Wydziału przez Synod następny.

(3) Wydział Synodalny w osobie przewodniczącego składa sprawozdania ze swych czynności pierwszemu z kolei Synodowi.

§ 88.

(1) Wydział Synodalny składa się z dwóch członków duchownych i dwóch członków świeckich. Nadto Synod wybiera dwóch zastępców: jednego duchownego i jednego świeckiego.

(2) Wydział Synodalny wybiera ze swego grona przewodniczącego i jego zastępcę.

(3) Zebrania Wydziału Synodalnego są ważne przy obecności co najmniej 3 członków, licząc w tym przewodniczącego lub zastępcę.

§ 89.

Wydział Synodalny stanowi ciało doradcze przy Konsystorzu, wzywane przez Konsystorz dla udzielania opinii w sprawach, uznanych przez Konsystorz za szczególnie ważne. Ponadto członkowie

Wydziału Synodalnego biorą udział w komisji egzaminacyjnej i w sądzie dyscyplinarnym.

§ 90.

Do specjalnych obowiązków Wydziału Synodalnego należy:

1) opracowanie i ogłoszenie urzędowego sprawozdania z przebiegu sesji Synodu,

2) opracowanie projektów i wykonywanie prac przygotowawczych w sprawach zleconych przez Synod.

§ 91.

Szczegółowe przepisy, regulaminy i instrukcje, wydawane w ramach niniejszego Zasadniczego Prawa Wewnętrznego, wydaje Konsystorz po zasięgnięciu opinii Wydziału Synodalnego, jeżeli niniejsze Zasadnicze Prawo Wewnętrzne nie stanowi inaczej.

§ 92.

Zmiany niniejszego Zasadniczego Prawa Wewnętrznego mogą być uchwalone przez Synod tylko większością $\frac{2}{3}$ głosów przy obecności co najmniej $\frac{3}{4}$ członków Synodu i wymagają uznania przez Radę Ministrów.

§ 93.

Do czasu wydania regulaminów i instrukcyj, przewidzianych w niniejszym Zasadniczym Prawie Wewnętrznym, będą miały zastosowanie dotychczasowe regulaminy i instrukcje, jeżeli nie są sprzeczne z postanowieniami niniejszego Zasadniczego Prawa Wewnętrznego.

§ 94.

Niniejsze Zasadnicze Prawo Wewnętrzne obowiązuje łącznie z dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 25 listopada 1936 r. o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. Nr 88, poz. 613).

660.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

z dnia 14 listopada 1936 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych o Państwowej Radzie Ochrony Przyrody.

Na podstawie art. 13 ustawy z dnia 10 marca 1934 r. o ochronie przyrody (Dz. U. R. P. Nr 31, poz. 274) zarządza się co następuje: